

POSTANOWIENIE

24 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 24 stycznia 2025 r. w Warszawie
odwołania J. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w J.
od postanowienia Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2024 r. wydanego w sprawie
III CB 56/23
z wniosku J. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w J.
o zbadanie spełnienia przez SSN Jacka Grelę wymogów niezawisłości
i bezstronności w sprawie II CSKP 2355/22
z powództwa B. spółki akcyjnej w W.
przeciwko J. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w J.
o zapłatę

na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przedstawia Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej uzupełnienie stanu faktycznego oraz prawnego do pytań prejudycjalnych zawartych w postanowieniu Sądu Najwyższego z 19 października 2024 r. oraz do postanowienia Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2024 r.

[M.O.]

UZASADNIENIE

W pkt. 31 i n. uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z 19 października 2024 r., II CBO 2/24, opisana została sprawa działaczki funkcjonującego nielegalnie (zdelegalizowanego przez władze komunistyczne)

w okresie stanu wojennego NSZZ „Solidarności” Z.P., która została skazana przez Sąd Rejonowy w Koszalinie pod przewodnictwem ówczesnego sędziego tego Sądu XY. W uzupełnieniu powyższego uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego za celowe uznano uzupełnienie go o przywołanie treści rozstrzygnięcia wydanego z udziałem obecnego SSN X.Y.

W uzupełnieniu uzasadnienia powyższego postanowienia Sąd Najwyższy postanowił uwzględnić dokumenty utrwalone na nośniku danych CD-R, stanowiącym załącznik do pisma Zastępcy Naczelnika Oddziałowego Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Oddziałowego Archiwum w Warszawie z 29 października 2024 r., [...], to jest materiałów archiwalnych o sygn. [...] oraz [...]. Materiały te zostały przekazane Sądowi Najwyższemu do niniejszej sprawy przy powyższym piśmie i zawierają kopie dokumentów, w tym orzeczenie Sądu Rejonowego w Koszalinie opisane w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 19 października 2024 r., II CBO 2/24, na podstawie relacji prezentowanych dotychczas przede wszystkim w środkach publicznego przekazu, na których Sąd Najwyższy oparł treść uzasadnienia.

Z powyższej dokumentacji Instytutu Pamięci Narodowej i przekazanej Sądowi Najwyższemu wynika, że skazana Z.P. została zatrzymana z powodu udziału w „zbiegowisku jakie miało miejsce w dniu 31.09.1982 roku” (zaświadczenie z 2 września 1982 r.).

Postanowieniem z 3 września 1982 r., II K 787/82-„P”, wydanym przez Sąd Rejonowy w Koszalinie (w składzie SSR [...]) Z.P. została tymczasowo aresztowana. W uzasadnieniu wskazano, że Z.P. jest oskarżona o przestępstwo z art. 236 k.k. popełnione w ten sposób, że w dniu 31 sierpnia 1982 r. w K. „w trakcie nielegalnie zorganizowanej akcji protestacyjnej znieważała podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych interweniujących funkcjonariuszy M.[ilicji]O.[bywatełskiej] (...), wyzywając ich słowami powszechnie uznanymi za obelżywe (...)”. Ponadto wskazano, że zastosowanie tymczasowego aresztowania uzasadnione jest, gdyż „oskarżona dopuściła się zarzucanego czynu w okresie obowiązywania przepisów o stanie wojennym w kraju, wykazała duże nasilenie złej woli – wykazując duże zaangażowanie w organizowaniu nielegalnego zgromadzenia a następnie przed zatrzymaniem i po zatrzymaniu przez organa MO

używała wyjątkowo obraźliwych słów”. W uzasadnieniu postanowienia nie wskazano, o jakie słowa chodziło.

Wyrokiem z 2 września 1982 r. wydanym przez Sąd Rejonowy w Koszalinie w II Wydziale Karnym, II.K.787/82-„P”, w składzie jednoosobowym (obecnego SSN) ówczesnego sędziego Sądu Rejonowego X.Y., oskarżoną Z.P. Sąd ten uznał za winną popełnienia zarzucanego jej czynu i za to na podstawie art. 236 k.k. skazał ją na karę ośmiu miesięcy pozbawienia wolności, a obciążył skazaną opłatą sądową oraz kosztami postępowania. Zaliczył jednocześnie na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okres zatrzymania od 31 sierpnia do 2 września 1982 r.

Zgodnie z art. 236 obowiązującego wówczas Kodeksu karnego z 1969 r. (ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r., Dz. U. Nr 13, poz. 94 z późn. zm.), kto znieważa funkcjonariusza publicznego albo osobę do pomocy mu przybraną podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega karze pozbawienia wolności do lat 2, ograniczenia wolności albo grzywny.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd Rejonowy wskazał, że w dniu 31 sierpnia 1982 r. „w godzinach popołudniowych i wieczornych w okolicach placu B. i katedry w K. gromadzili się ludzie biorący udział w nielegalnej akcji protestacyjnej. Jedna z grup zebrała się pod krzyżem misyjnym w pobliżu katedry. Wśród osób zebranych w tym miejscu wyróżniała się swoim zachowaniem oskarżona Z.P. Obserwowana w godzinach od 19.30 do 21.30 przez funkcjonariuszy MO jako pierwsza intonowała pieśni narodowe i religijne oraz o charakterze dziękczynnym wobec „Solidarności” (dowód: zeznania świadków (...)). Skandowała też jako pierwsza okrzyki, hasła oraz wyzwiska pod adresem stojących pod sklepem „[...]” funkcjonariuszy MO m.in. „esesmani, bandyci”. Zebrani ludzie powtarzali za nią okrzyki i wyzwiska (dowód: zeznania (...)). Po rozejściu się tłumu oskarżona udała się w kierunku ul. M. i przy skrzyżowaniu tej ulicy z ul. Z. została zatrzymana przez radiowóz MO. Mimo dwukrotnego wezwania do wejścia do wnętrza radiowozu oskarżona odmówiła kategorycznie a po umieszczeniu jej tam siłą obrzuciła funkcjonariuszy takimi wyzwiskami jak: „esesmani, chamy, bydlaki, sk-syni”, następnie zaś usiłowała wymóc zwolnienie powołując się na siwe włosy”. Oskarżona nie przyznała się do popełnienia zarzucanego jej czynu, wyjaśniając, iż pod katedrę poszła jedynie w celach religijnych i nie wykrzykiwała pod adresem

funkcjonariuszy żadnych obelżywych słów. Jednak Sąd Rejonowy uznał, że wyjaśnienia oskarżonej „w świetle materiału dowodowego nie mogą się ostać jako prawdziwe. Zeznania złożone przez świadków są niesprzeczne wzajemnie się uzupełniają i dają jednolity obraz przedstawiający udział oskarżonej w akcji protestacyjnej. Nie ma sprzeczności między zeznaniami B.W. a zeznaniami pozostałych świadków bowiem z zeznań tego pierwszego wynika, iż słyszał obelgi podające z ust oskarżonej w pierwszej fazie zgromadzenia po godzinie 19.30, zaś dwaj pozostali świadkowie około godziny 21.00. Nie może być również zdaniem Sądu pomyłki co do osoby bowiem oskarżona z racji siwych włosów i jasnej odzieży musiała być osobą dość charakterystyczną”. W konsekwencji Sąd uznał, że oskarżona Z.P. dopuściła się występkę z art. 236 k.k. z 1969 r. Jak wskazano w dalszej części uzasadnienia wyroku, „wymierzając oskarżonej bezwzględną karę pozbawienia wolności Sąd wziął pod uwagę następujące okoliczności: wielość poszczególnych działań sprawczych, aktywny udział oskarżonej w nielegalny, zgromadzeniu i przewodniczenie zebranym ludziom, wysoki stopień świadomości oskarżonej co do skutków, które jej działaniem mogła wywołać przez **spowodowanie zagrożenia życia i zdrowia ludzi, wynikający z jej wyższego wykształcenia i doświadczenia życiowego, szczególnie wysoki stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu wynikający z racji lekceważenia wcześniejszych ostrzeżeń władz oraz demonstrowanie wybitnie negatywnych postaw w obecności innych osób a w szczególności młodzieży**”. W świetle tych okoliczności „Sąd nie znalazł podstaw do warunkowego zawieszenia orzeczonej kary pozbawienia uznając, iż wymierzona kara będzie adekwatna do stopnia zawinienia oskarżonej oraz społecznego niebezpieczeństwa jej czynu oraz spełni należyłą rolę w ramach prewencji ogólnej, szczególnie ważnej w chwili obecnej z uwagi na skomplikowaną sytuację społeczną” (k. 8-10 materiałów archiwalnych o sygn. [...]).

W uzasadnieniu wyroku z 5 października 1982 r., II.Kr.327/82, Sąd Wojewódzki w Koszalinie z powodu rewizji wniesionej przez obrońcę oskarżonej zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że wymierzoną oskarżonej karę obniżył do czterech miesięcy pozbawienia wolności. Sąd Wojewódzki uznał, że rewizja co do zasady zasługiwała na uwzględnienie (k. 16- 17 materiałów archiwalnych IPN [...]).

Jednocześnie na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Koszalinie z 22 listopada 1982 r. skazana została obciążona kosztami postępowania. Sąd Wojewódzki zasądził od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa koszty postępowania odwoławczego i wymierzył jej opłatę w kwocie 1200 zł za obie instancje.

W ocenie Sądu Najwyższego jakkolwiek Z.P. skazana została za tzw. przestępstwo pospolite z art. 236 ówczesnego k.k., to jednak okoliczności tamtej sprawy miały niewątpliwie charakter polityczny i dotyczyły działalności skazanej o charakterze opozycyjnym wobec panującego reżimu komunistycznego. Sąd Rejonowy bowiem w uzasadnieniu powołanego powyżej wyroku wprost wskazał, iż zachowanie działaczki opozycyjnej Z.P. **spowodowało zagrożenia życia i zdrowia ludzi, a ponadto uznał szczególnie wysoki stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu wynikający z racji lekceważenia wcześniejszych ostrzeżeń władz oraz demonstrowanie wybitnie negatywnych postaw w obecności innych osób a w szczególności młodzieży.**

Mając powyższe na względzie, tj. przekazanie Sądowi Najwyższemu dokumentów potwierdzających działalność orzeczniczą SSN XY opisaną w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 19 października 2024 r., III CBO 2/24, zaistniała konieczność uzupełnienie stanu faktycznego i prawnego do pytań prejudycjalnych.

[M.O.]

[a.ł]